

LO GERONÈS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 cèntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.º

Diumenge 1 d' Agost de 1897

Núm. 172

SECCIÓ GENERAL

Lo senyor Moret y la qüestió de Cuba

Volgué 'l senyor Moret á Saragossa determinar la autonomia que pera Cuba proposá 'l senyor Sagasta. No ho conseguí, al nostre entendre. Va dir que la autonomia no es una concessió, sino un dret, y no parlá, no obstant, de que 'l Illa pogués donarse la lley fonamental que volgués. Dexá entreveure que vol pera Cuba una Constitució otorgada, fet que per sí sol constitueix la negació de la autonomia.

En exa Constitució otorgada distribuí 'l senyor Moret los poders públics de la següent manera. Posá 'l legislatiu en una ó dos Cambres elegides per tots los ciutadans; y 'l executiu en un governador general de nombrament de la Corona, assistit de delegats dels Cossos Colegisladors. A exos delegats los feu responsables de llurs actes y al governador 'l armá ab lo vet contra tota disposició capás, á son juhi, de promoure alteració en les relacions ab la metròpoli ó en la vida interior de la illa.

Del poder judicial no 'n digué 'l senyor Moret una paraula. Dexá entendre que 'l reservava á la metròpoli, dihent que á la metròpoli havia de dexarse 'l nombrament dels individus qu' haguessen de compondre 'ls tribunals.

Per aquí pot ja ferse cárrech el lector de lo manca que en lo plan del senyor Moret queda la autonomia de Cuba. S'en ferá molt més fixantse en que pera 'l senyor Moret son funcions del Poder Central tot lo que 's Guerra, Marina, Estat y direcció general de la vida en les lleys civils, administratives y polítiques. Ab axó ¿que vindrían á esser les Cambres á Cuba? Lo que son aquí les Diputacions de província; cossos que no 's podrián moure sinó dintre 'l cercle en que 'l Poder Central los tanqués.

Queda axó més clar, quan se veu les atribucions que 'l senyor Moret concedí á Cuba. Cuba, segons ell, podria determinar les funcions dels Cossos populars, mes sols dintre la forma general de la lley espanyola, ó, lo que 's lo meteix, emmotllantse al patró que té establert lo Poder Central pera les Diputacions y 'ls Ajuntaments.

Té de la autonomia 'l Senyor Moret una idea molt vaga y molt fosca y clarament ho mostrá en alguns paragrafs de son discurs, sobre tot en lo quin va voler donar d' ella una com definició, paragraf ahont ell, que tant clara paraula té, parlá ab fosquedat y fins ab incoherencia. Ab que s' hagués fixat en la significació etimològica de la paraula, hauria vist y comprés que no es autónomo lo qui no es lley de sí meteix, y no ho seria, per tant, Cuba si no pogués per sí y á son grat donarse les lleys que volgués, tant en lo civil com en lo penal, tant en lo administratiu com en lo polítich; hauria vist, ademés, que 'l sol vincle possible entre Cuba autónoma y la metròpoli es lo dels interessos comuns á una y altre: la llibertat, l' orde y 'ls interessos mercantils; los nacionals y 'ls internacionals.

Ab la autonomia, aytal com ell 'l entén, no 's fassi il·lusions lo senyor Moret, no 's desarmará als insurgents. Es difícil desarmarlos fins ab la que nosaltres los federals estem disposats á donalshi, y del tot impossible dántoshi tant esquefida com lo senyor Moret ha proposat. Respongué 'l senyor Moret de que en lo camp enemich s' está disposat á negociar la pau ab los liberals: pero ¿respondria de que se la admetés ab les condicions indicades en son discurs?

(De El Nuevo Régimen)

AL SR. D. JOSEPH BERGA (OLOT)

II.

Benvolgut amich: Com tenia promés vinch á parlar en esta segona epístola del carácter especial ab

que 's manifestava la professó del Corpus á principis de segle, comparat ab son aspecte del die present; fent notar lo decahiment de caracter d' una festa qu' avans constituïa un dels més típichs esclats del entussiasme cívich relligiós de Gerona.

Antes de tot, dech ferse notar lo cambi radical del escenari en que 's desenrotllava la professó, ja que glateix en ton esperit lo sentiment d' artista y, per lo tant, sufroixes l' anyorança dels perduts elements arquitectònichs de que estavan rublertas las fatxadas de las casas, y que daban un ayre típic catalá-aragonés als edificis, lo qual es de lamentar tant més, quan ni una sola construcció monumental ha viugut á enlayrarse sobre las runas de las antigas. Avuy en las novas casas sols predomina la servil y obligada simetria en forats y finestras, ausencia del carréu de pedra y de elements escultórichs, excessiu predomini del balcó ab mesquinas llosanas, tant priinas que ni espay té son gruix pera una ben combinada mottlura. y, per fi, una empastada general en son frontispici ab immotivadas cartelas de guix que no venen á tó, y 'ls obligats canons de llauana que no faltan ni en la més pretenciosa construcció moderna. Axó es, á grans rasgos, lo cambi de decoració, que no dexas de veure es faltada de estética y, per consegüent, no pot contribuir á la elevació del esperit y aument del entussiasme.

No 's esdevé are tractar del origen de la festa del Corpus; bastia dir que prengué cos en la liturgia de la Iglesia Católica com á manifestació de fé en lo Santíssim Sagrament, entussiasmant lo poble católich á mesura que cundia lo protestantisme, y, per lo tant, axó 'ns indica 'l motiu de la espléndida festa que desde 'l més grañ al més petit poble acceptá, ja que era efecte de una lluyta relligiós y es abut lo noble apassionament del poble catalá pera son Déu y sa llar. Y com sia que 'l Conçell Municipal representava los genuins sentiments del poble, se compren la especial participació del Ajuntament, donant á la festa un carácter ensemps cívich y relligiós.

La manifestació d' alegria universal y aparatosa exterioritat de la mateixa, ja comensava en la vigilia. Reunit 'l Ajuntament en pleua corporació, á só de tabals, trompetas; musica y ab bandera desplegada, se trasladava ab gran solemnitat á la Catedral pera assistir á la Exposició del Sagrament y al preliminar cant de vespres. Tota la canalla petita venia á reunir-se á la plassa del Ví desde las primeras horas de la tarde, en espectació de la sortida dels gegants, lo qual formava un conjunt original digne del pinçell d' un artista; no eran sols los gegants los qui formavan la vanguardia del Ajuntament, s' agregavan al acompanyament altres monstres, com l' áliga y sos portants vestits d' aligots, lo drach y dragolí, mulassa y monoy, ó especie de lleó, conjunt simbólich de las heretgias vensudas y que venian á prestar vasallatge d' humiliació, com mansos anyells, devant del Sagrament. Un redoble de tabals y las trompetas municipals deva la senyal de marxa y desseguit lo drach y dragolí, preparats convenientment ab cartuxos de pólvora y petardos en sas bocas, vomitavan foch encendent ensemps l' entussiasme de grans y petits; al compás de la musica sortia en marxa lo Conçell municipal precehit pels maçers y la bandera de la ciutat. Avuy tot es cambiat! á la manera que á la tardó cayent la fulla d' una en una queda l' arbre sech y desmantelat, cada any que passa se pert un detall. Ja han mort lo drach y dragolí, la mulassa y lo monoy y ha vingut matalta l' áliga. Pero, lo que més es de dolbre, es mort l' entussiasme del Jurat municipal; una reduhida comissió del mateix, molts anys á corra cuyta y á missas ditas, arriba á la Catedral. Ja l' acompanyan los gegants, pero son adrés é indumentaria dihen clarament que tot lo sequit vé á remolch, no com una corporació que va á exercir un dret y á manifestar ser fidel ressó del sentiment del poble, sinó com á compliment d' un deber, d' un cárrech pesat que dona sos últims badalls, ¡y com no ha de ser

axis, si, com te diguí en ma anterior epístola, Gerona ja no existeix!

Passem á descriure l' aspecte de la festa, ja que hem vist lo de la vigilia. Com á privilegi especial y costum de la Corona d' Aragó tinch presentit que es alterada la liturgia del Corpus, celebrantse la professó á la tarde, quan per lo ritual canólich deuria ferse 'l dematí, després de la missa major. Seria per' armonisar las exigencias del temps suficient pera la aparatosa apoteosis del Santíssim Sagrament en la professó del Corpus. Y quants elements s' unexen pera l' esplendor de ella! Y quantas obras d' art nos legá l' avior ab tal motiu! No cal recordarte la importancia artística del joyell de la Custodia de la Catedral de Gerona; ja la conexas, es un monument, un petit temple d' or dedicat á Jesuchrist Sacramentat que sols ell podia inspirar á un consumat artista. Passém á ordenar lo curs de la professó. La mentada turba de gegants y demás monstres era la vanguardia qu' obría pas entre la multitud d' espectadors, donant especialíssim carácter á la festa; de modo que be dihen los castellans *no hay procesión sin tarasca*. Ja he dit antes que de totas aquellas alimanyas no quedan més que dos aparellats gegants (tres parellas de gegants foren antes) y l' áliga, que está mudant la ploma; seguian los timbalers y altres dos trompeters que á cada volta de carrer sonavan ensemps l' ayre de crida de manament; venia la Creu d' or, joyell de inestimable valor, que ostenta sempre encara nostre Catedral en las grans solemnitats, y seguidament, ab orie de preferencia, precehits de la bandera municipal y catedral seguia lo concurs d' arts y oficis agremiats que competian á quin se presentava ab més lluhiment, cada gremi ab sa corresponent bandera adamasada de variat color presidit per sos síndichs; no puch ponderar l' esplendor que proporcionava á la professó lo número contigent qu' aportava la institució dels gremis. Avuy es difícil substituhir aquest factor; dels gremis no ha quedat més que alguna bandera plegada puig que ja no existeix aquest organisme social que tant contribuïa á la fesomia de sa época y que com á regionalistas devem anyorar. No sabs tu lo difícil que fôu reunir tant sols las banderas gremials pera fer ostentació de ellas y dar carácter á la festa cívica de traslació dels restos d' Alvarez, y fôu la última vegada que s' han vist reunidas pera no apareixer may més: deurián conservarse en un museu municipal de las cosas que foren. Després dels gremis formava ab lo bras seglar la gent de lletas, de espasa y la noblesa, que per cert era contingent numerós. Seguia luego la multitud de comunitats de clero regular ab la ostentosa diversitat d' hàbits, lo clero secular, los beneficiats y canonges de la col·legiata de Sant Felú, lo clero Catedral de beneficiats y canonges que era molt numerós, presidit per lo senyor Bisbe, ab l' acompanyament en plé del Ajuntament á qui pertocava lo puesto més honros de la professó, portant las baras del tálam, lo quin es de sa propietat.

Avuy tot es cambiat: del element eclesiástich faltan al concurs las comunitats de frares, los canonges de Sant Felú y queda molt reduhit lo clero catedral, antes tant numerós. Ja hem vist la desaparició dels gremis, representant l' element seglar sols las banderas d' algunas confrarias, varias comissions oficials y, desde pochos anys, per invitació del senyor Bisbe s' hi han agregat los estudiantis del Seminari y ademés un col·legi de noys y 'l dels Germans Maristas; no hi faltan llums, pero no es la magestuosa professó d' antany.

Y ¿qué dirém del element musical? no devia restar indiferent en la celebració de tant gran festa. Segons se desprén de la important monografia *La música en Gerona*, de mon amich lo senyor Chia, passant molt curiosas vicissituts arribá la musica á son máximum d' importancia á últims del segle passat. Se distingia en musica sagrada, ab lo nom de Capella de la Catedral, y musica profana ó coblas: aquella subsisteix encara en tota sa plenitud y assisteix á la profe-

ssó La cobla ó musica civil, corría á compte de nostre Ajuntament, qui tenia particular cuydado de contractar la més acreditada pera concorrer en son acompanyament en tots los actes. Es de creure que no s'inspiraríen en sas tocatas ab balls, contradanças y altres temas que avuy fan lo repertori, sens tenir en compte la severitat de la professó del Santíssim Sagrament. La musica que avuy s'usa en semblants actes es la militar, que si no es la millor será la que fá més fresca y dona més lluhiment.

No es menos notable la perdida fesomia regional de la festa en los espectadors; d'antes la moda francesa no tenia dominadas las senyoras que 's caracterisan avuy ab l'enramat sombrero, seduhint fins á las classes menestrals, quina indumentaria per altre part no correspon ab una festa relligiosa; la entonació dominant en balcons y finestras no es la blanca mantallina ab barreja de mantóns negres; si tu vols, en determinats carrers son los balcons més enjardinats, pero falta aquella entonació local y severa. No esperis veure en carrers y plaças aquella multitud quin contingent lo formavan tota la jovenalla de las pagesias del entorn que, dit sia de pas, quan feyan son lloguer se reservavan dos días del any; lo del Corpus y 'l de Sant Narcís. Sembla mentida que 'l pagés de nostra comarca també sia tarat de la moda francesa, considera si nostres pares veyan una turba de nostres pagesos y en dia de festa! zahont es la llarga barretina, lo gech á la espatlla y la faixa vermella? Creuria veure una turba de esmolets en lo jovent de pagés, dominat avuy per complet per la blusa blava, que amaga sas fornidas formas y sa vermella faixa; y lo més sensible es que la catxutxa ó gorra va també dominant la barretina en las poblacions rurals. En suma, aquella jovenalla de pagesos grans y petits, noys y noyas, que no faltavan á veure la padrina y 'l padrí, com deyan al gegant y gegantessa, no es avuy la nota dominant del curs de la professó, ni per son número ni per son típic aspecte regionalista. Res, nos fem vells; ja no podém dir com nostres pares, axís ho hem trovat, axís ho dexarém: ho trovárem catalá y temo que, si Deu no hi mira, ho dexarém castellá.

Salut y hasta un altre dia de bon humor.

F. V. y S.

Nota regionalista

La Nouvelle Revue, de París, publica un hermos article que'ns dona á compendre com lo regionalisme va obrintse pas fins en aquells Estats que, com França, sembla que tenen més arrelat lo criteri uniformista y centralisador.

En lo mentat article se comensa per fer constar los avensos naturals de la descentralisació que no arriban solzament á las ideas y als sentiments sino també fins á las lleys. Senyala en cambi al regionalisme francés un defecte y es lo no estar ben organisat; no precisament per mancarhi quefes, que aquets no son necessaris, sino per no tenir un verda der plan d'organisació y un programa ben fixat. Axó, diu, donará lloch á que la vinenta campanya electoral de 1898 se fassi sense que poguém introduhir nostres ideas en cap dels programas dels diferents partits que lluytarán.

Sens dupte, afegeix, gran nombre de candidats posarán la paraula Descentralisació en son manifest electoral, mes aquesta afirmació axís aislada sols podrá significar lo que en particular vulgui cada hu que signifiqui; pero may ne sortirá d'ella un plan de reformas ben pensadas.

No es aixís, segueix dihent, com procedeix la Societat d'Agricultura de França y 'ls Sindicats Agrícolas, los que han conseguit imposar una nova marxa á nostra política económica. Los delegats d'aquestas Associacions han treballat primerament en redactar programas concrets, y ab aquestos programas com á bandera, es com han anat á las elecciones. Axís per amor als interessos rurals que representan aquestos programas es com s'ha vist als oportunistas votar ab los radicals, y als radicals y socialistas plegats votar als oportunistas.

Lo treball de la Nouvelle Revue es interessant, y seguirá en lo número vinent. Com á nota final y pera comprobació del progrés del regionalisme á França, cita la victoria obtinguda en lo Senat francés lo mes passat per alguns de nostres amichs. «No solament, escriu, ellís han conseguit lo fer regonexer, en nom dels principis de la descentralisació, lo dret dels municipis grans ó xichs á fixar los seus impostos de consums, sino que á més los oradors del Senat ab la aprobació de la majoría d'aquella Assambla sapigueren definir clarament lo dret del municipi en relació ab lo dret del Estat. L'Estat, digueren en termes precisos, deu fixar als municipis francesos lo montant dels im-

postos que ell pot percibir; més una volta fixada aquesta tassa, la missió del Estat acaba y 'ls municipis poden recaudar los impostos de la manera que vulguin. En axó ellís ne son ben amos. ¿No's poden veure en aquestas declaracions los gérmens del dret nou que s'alabora?»

(De La Renaixensa)

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del dia 28 de Juliol.—(2.ª convocatoria)—Reunits 8 concejals baix la presidencia del tinent d'Alcalde senyor Carreras, prengueren los acorts següents després d'aprobada la acta de la anterior:

Aprobar comptes per valor de pessetes 306'65.

Passar á la Comissió corresponent una comunicació del Govern Civil demanant que l'Ajuntament prengui part en la suscripció oberta per la caixa de orfands de la guerra.

Llegit lo permís del General Governador pera enderrocar part de les murallas, s'acordá donarli las gracias.

Adquirir una parella de gegants á la casa Vayreda y Comp.ª de Olot, quin preu se fixará després de vistos los bocetos que enviá.

Accedir á lo que demanan los vehins dels carrers de Ronda y Ferran Puig, ó sigui que 's coloquin en los dos carrers lámparas eléctricas.

Aprobar lo plech de condicions pera la construcció de part de las obras del nou escorxadador y senyalant lo dia 15 pera la subasta que presidirá lo senyor Tort.

Passar á la Comissió corresponent la moció feta pel senyor Garriga (D. J.) pera que se anunci la subasta pel arrendament del teatre en la temporada de frías.

Lo senyor Tort demaná que 's fes una visita ó inspecció al barri de Sant Pere y á la casa cuartel de la Guardia Civil, per cerciorarse de si es ó no certa la existencia d'un foco d'infecció.

Hem tingut ocasió de veure les monedes trobades en un bosch, prop de la nostre ciutat, de qu' han parlat alguns diaris locals atribuhintles al rey de França Lluys I. Es una equivocació: de elles tres son de Jaume I (un diner y un óbol de tern acunyats á Barcelona, y un diner acunyat á Valencia) y les restants, en nombre de set ó vuyt, son diners tornesos de Lluys IX, ó sia Sant Lluys, Rey de França (1226 á 1270).

—Lo nostre colega El Norte ha sigut denunciad. Sentim lo contratemps y desitjem surti bé de l'entrebanch.

—La Veu de Catalunya de diumenge passat dedica tot lo número á la memoria del difunt mestre en Gay Saber, don Marian Aguiló.

—Hem rebut lo tomet titolat *Instantaneas*, composicions premiadas en lo Certámen de Olot originals de don Francisco Maspons y Anglasiell. Agrahim la atenció.

—També hem rebut lo número de Juliol de la Revista *Las Misiones Católicas*, quin text é ilustracions son tant notables com les que acostuma portar aquesta important publicació.

—Lo Col·legi d'advocats d'aquesta Ciutat ha contribuít ab 50 pessetes á la suscripció oberta pera la aument de plassas en la Caixa d'orfands de la guerra.

—Ab motiu de la celebració de las respectivast festas majors han publicat número extraordinari *La Atalaya* de Blanes, *El Distrito Farnense* de Lloret de Mar y el *Diario de Malaró*.

—Ha mort lo popular astrónomo don Francisco Leon Hermoso, conegut per «Noherlesoon» (R. I. P.).

—La societat «Maquinista Terrestre y Marítima» de Barcelona, enviará á la Exposició d'industrias que tindrà lloch á Madrid lo vinent mes de Octubre, la primera máquina de ferro-carril que s'ha construhit á Espanya.

—Hem tingut lo gust de rebre la invitació que la cancelleria del *Felibrige* provensal nos ha enviat pera assistir á la inauguració del monument erigit á N'Anselm Mathieu en la vila del Castell Nou dels Papas. Hi concorrerán los felibres de Provensa y de París junt ab los Cigalers y la cerimonia tindrà lloch lo die 4 del vinent Agost; després de ella hi haurá banquet Consistorial en les ruhines del castell de Lers, ab quina ocasió será rebut caporal N' Hippolit Guillibert sucesor de Mathieu. L'hora de sortida d'Avinó será les nou del matí y la de tornada les set del vespre. La invitació se fa extensiva á la inauguració del monument á n' En Pau Arene axecat en la vila de Sisterson, al que seguirá lo banquet de Santa Estrella, pera 'l die 8 del mateix Agost.

—Lo die 24 d'aquest mes, morí en nostre Ciutat lo canonge de la Santa Iglesia Catedral don Lluys Puig de la Bella Casa, qu' havia sigut també Rector del Seminari Conciliar. Deu lo tinga al Cel, y acompanyém á la familia en lo sentiment.

—S'está imprimint á Galicia un compendi de las reivindicacions gallegas, escrit en forma semblant á la que tenen la Cartilla foral dels euskars y nostros Doctrines Catalanistes. Ne tenim una gran satisfacció.

—Copiém de *La Renaixensa*.

«Sembla que 'l Sant Pare Lleó XIII té la idea de dirigir una instrucció als bisbes sobre la qüestió de la musica en les iglesias, que á tanta degeneració ha arribat en nostre país, com plomas ben enteses han demostrat diferents vegades en aquest mateix diari.

Es molt esperada la realizació de la idea del Sant Pare, porque á ben segur será un gran pas pera vencer certas aficions rutinarias qu' han lograt convertir la casa del Senyor, quan s'ha tractat de solemnitats relligiosas, en lloch pera audicions teatrals, vulgars y més ó menos sensualistas»

—La empresa del ferrocarril de França ha accedit á que 'ls soldats que surtin convalecents dels Sanatoris y

desitjin tornar als seus pobles puguin verificar lo en vagons de segona classe, abonant l'import de la

—S'ha publicat la cansó popular *Plany*, segona série de Cansons Catalanas armonisadas per 'l mestre Enrich Morera. Conté aquesta edició del *ssim Plany* la partitura pera coro de homes y tenora sa reducció pera cant y piano, essent la portada una mosa alegoria deguda al llapis del conegut dibuxant Joan Llimona.

—S'han donat las oportunas ordes pera que se deixi al replanteix de la carretera de Riudellots de la va á La Bisbal, passant per Cassá de la Selva.

—Ha fixat sa residencia á Sant Celoni l'escriptor Joseph Ximeno Planas, condemnat per l'Audiencia de Barcelona en la célebre causa de *La Suripanta*.

—Segons datos oficials son 1.897,564 las fincas pagadas á contribuyents per falta de pago de la contribució de las quinas més de la meytat se 'ls haurá de pagar lo Estat per no haverhi compradors.

A n'aquest pas, aviat arrivarem sense cap dubte á la tencia de primer orde.

—Sembla que 's tracta de construhir un tramvia de la vila d'Hostalrich á Sant Hilari Sacalm y tambe de llevar la llum eléctrica en aquesta última població.

—Copiém:

«Després d' haver dit en Weyler que no quedavan principios d' any 500 insurrectes á Pinar del Rio, sum totas las baixas que se 'ls hi han atribuhit en los telegramas oficiales, resultan 1,836 morts, 25 ferits, 146 presos y 395 presentats.»

¡Total 2,402 baixes tingudes per 500 homes! Y lo es qu' aquestos 500 encara no s'han acabat, donchs partes oficiales no passa die que no portin més baixes de insurrectes á la provincia de Pinar del Rio.

En que quedem: ¿quants n'hi havia á principios y quants n'hi ha ara? ¿Es que hi naxen com los bolets hi desenrotllan com la filloxa?»

Més serietat y menos fanfarroneria.

—Ha sigut habilitada pera 'l despatx de blats la Ana de Rosas.

—Ha mort á Madrid la esposa del conegut home tich senyor Canalejas.

—Diumenge passat se va inaugurar á Sant Juliá de latorra un Col·legi d'Orfands pobres, fundant en aquella població per disposició testamentaria de don Joseph Puyner, fill de Breda, pera quin sosteniment senyalá la n de 800 accions del Banc d'Espanya (uns 300,000 de donantli també dues cases y dues cuarteras de terra sembradura. Son obgete principal té d'esser la ensenya agrícola gratuita á orfands de pagesos pobres.

—S'ha publicat un Decret declarant compatible lo rrech de Secretari de Jutjat municipal ab l'exercici d'abogacia.

VARIETATS

LICENCIA PERA EDIFICAR LA CAPELLA DE LA MARE DE DEUS LES SALINES. (*Massanet de Cabrenys*).

Al fer la ressenya en LO GERONÉS de la nostra exte al Pirineu y al parlar del Santuari de les Salines, digné que 'l senyor Gay y Heras manifesta ignorar la data de fundació d'aquest Santuari, qu' atribuheix al segle XII sens indicar al descriure 'l edifici que á nosaltres la capella per la seva construcció nos semblava més antiga que demés. Efectivament aquesta acusa 'l estil románich de seva disposició general y en la seva volta de canò y en estil havia caygut feya temps en desús en lo segle XVI.

Recordantnos que á Massanet algú 'ns havia dit que los arxius de Perpinyá se trobavan noticies de la montanyá y territori anomenat Les Salines, á nostre pas per dita montanyá començárem á Mr. Pierre Vidal que busqués si havia algun dato referent al Santuari; y avuy, gracias á la benevolencia y á la bona amistad d'aquest senyor, publico la llicencia pera construhir, otorgada pel Rey de Gerona Pere de Castellnou (1254-1279) lo die 25 d'Agost de l'any de la Nativitat del Senyor 1270, quedant axís la data de la fundació de la capella de la Mare de Deu de Les Salines qu' hem de suposar fou edificada lueg obtinguda aquella llicencia.

Lo document, escrit en llatí de la época, diu:

«Pateat universis quod nos Petrus dei gracia Geronensis episcopus ad instantem supplicationem dilecti in Christo Mascaros de Ortallo ac quorundam parrochianorum ecclesie Sancti Martini de Maçaneto proponencium coram nos quod Dominus jhs. xps. ad laudem sui nominis nec non honorem Virginis Marie matris ejus in loco qui dicitur Salines infra parrochiam ecclesie jam dicte Sancte Martini de Maçaneto multa miracula hostendebat unde cum magna devocione affectabant ecclesiam ibidem edificari et ad Beate Marie erigi in eadem, Nos piam devocionem ipsorum super huiusmodi extendentes ac eciam cupientes eorum devotiva numinis ampliari concedimus ad honorem dei etc. et in honore Virginis matris ejus quod in loco predicto nuncupatur Salinis constituatur ecclesia sive capella et erigatur ad Beate Marie Virginis in eadem. Actum hoc viii. Kalendas tembris anno domini Mº CCº LXXº primo (2).»

(*Arxius dels PIRINEUS ORIENTALS, Procuració real, to 27, fól. 134 v.º*).

y traduhit en catalá, es com segueix:

«Sia á tots notori, que nos Pere per la gracia de Deu bisbe de Gerona, á instant súplica del amat en Christo Mascaros d'Ortal y altres dels parrochians de la iglesia de Sant Martí de Massanet, manifestant en nostre present que Nostre Senyor Jesu-Christ, á lloansa del seu nom y també á honor de la Verge Maria, mare sua, en lo lloch anomenat de Salines de la parroquia de la ja dita iglesia de Santa Maria (1) de Massanet, obrava molts miracles, per qual ab gran devoció se proposavan edificar allí una iglesia»

(1) Lo document deu estar equivocad: ha de dir, com més ab Sent Martí.

y erigir en olla un altar á la Beata Maria: Nos, la sua pia devoció en axó estimulant y desitjant aximeteix l' augment del culte diví, concedim á honra de Deu y gloria de la Verge mare sua que en lo lloch predit, anomenat de Salines, s' hi establí una iglesia ó capella y en ella s' hi erigí un altar á la Beata Verge Maria... Otorgat lo vuyt de les Kalendes de Setembre del any del Senyor mil doscents setanta hu (2).»

J B Y S

(2) La data correspon al any de la Encarnació.

SECCIÓ LITERÀRIA

L' ESQUIROL

(Continuació)

Boy caminant, la forastera semblava fixarse en tot lo que la voltava... Dirigia la vista al indret del riu, y es quedava com ull-presca... Guaytava després el rengle de cases y semblava que no'n sapiqués desviar la vista... Ressegua d' una mirada la carretera y n' apartava 'ls ulls ab recansa, pera dirigirlos altre cop al riu y á las casas, tornantshi encantar... Y era que aquelles cases y aquell riu y aquella carretera, despertavan en son cervell el recort, ja mitg esborrat, del poble hont havia nascut... Perquè no n' era ella de barcelonina... Sa verdadera patria era un poble del Empurdá, banyat per la Muga, poble ahont el seu pare, sargento de carrabiners, havia sigut destinat de cabo al poch temps de casat ab la germana de la sabatera...

En Joanet seguía rumiant la fórmula pera declarar-se rodonament á la Layeta... Ell prou trobava que la cosa havia comensat be, pro li donava ansia durla á terme... «No era tot hu tenirselas d' haver ab una xicoteta coneguda de tota la vida com la Carmeta ó ab una que may s' hi ha tingut cap mena de tracte... Ja n' hi havia per estar capficat, ja... Oh y ell estava decidit, del tot decidit... Y era qüestió de no perdre 'l temps y d' aprofitar la ocasió ja que 's presentava...»

Per fi arribaren al indret de la font del Rey; passaren la palanca que travessa 'l riu y, un cop arribats sota la estesa de saulas que ombrejan bon tros dels voltants de la font, cercaren lloch apropiat pera conjuminar la brenada, deixaren el cove y s' asseguren al cim de l' herba.

Collas de gent del barri que hi havian arribat abans que ells, comensaven ja á trastejar per la minestra... Aquí 's veyen un home aqueferat, arreglant uns fogons ab dos ó tres rierenchs; allà un altre cercava llenya per encendre 'l foch; més ensà un baylet impacient, comensava á parar taula, extenent las estovallas á terra... Algunas donas, arreglades de brassos, ab las faldillas del cim doblegadas fins á jonoll, anavan d' un cantó al altre pera donar ordres als homes; vigilar que las criaturas no s' acostessin al riu; enmatllevarse l' oli, la sal ó 'l vinagre que s' havian descuydat; posar el ví, las xindrias y els melons en fresch, y arreglar tots els detalls á fi de tenirho tot á punt... Altras, prenentho ab més calma, la feyan petar, boy asseguradas á l' ombra. La majoria dels homes, en màniga de camisa, estavan ajeguts al sol, fent cumpliment á la mandra que 'ls tenia presos.

—Joanet, digui: ¿qui son aquells?

Aquells eran els músichs, que acabavan d' arribar ab els instruments á coll. La Layeta restà encuriósida á causa de la indumentaria de tots els de la cobla. L' Esquirol satisféu sa curiositat.

—No se n' estranyi de veurels aixís; com que son pagesos van vestits á tall de pagés.

—¡Ayay!

—Oh, y no saben de solfa, no,—reprengué en Joanet—Altra feyna tenen que apendre de solfa... ¿Repara aquell del fluviol y el tamborino? Donchs si s' està gayre per qui, ja 'l veurà més de quatre vegadas menant una carreta encimbellada de faixinas. Justament es el llenyater de ca'n Pau... Tant ell com els altres de la cobla, son dels encontorns de la montanya dels Angels... Per xó es que 'ls hi diuen els «músichs de sequer.»—

Derrera 'ls músichs arribaren en Tano, la Paula y la Manela.

—Hém...—féu el sabater totseguit, senyalant ab el cap á la seva nevoda y L' Esquirol. Y girantse en rodó, digué á las duas donas, que venian tot derrera:—Me sembla, me sembla... que aquét parell... Vaja, cuyro... que son molt amichs.—

Se miraren els dos jóves boy somrihentsé, y mentres la Manela y la Paula celebravan la dita ab un «ja teniu rahó» la primera y ab un «sempre seràs tu» la segona, el sabater se deixà caure al sol y es posà á revolcar-se com una criatura pel cim de l' herba.

Ben aviat, certs apetitosos perfums de sofregit embaumaren l' ayre, fent esmolar las dents de tothom... Dotzenas de cuynas improvisadas funcionavan á la una. Homes y donas, jovent y maynada comensaren á moures, y s' armà tal bellugadissa que tothom semblava dur dintre séu un dipòsit d' argentvíu... Rondant d' una banda á l' altre, els gossos d' alguns vehins espiavan las cassolas y, tot ensumant ab fruició la delitosa fragancia que 'n sortia, miravan á tots indrets, esperant el més petit descuyt de las donas, per' apoderarse del primer tall que se 'ls hi presentés á tret de caixalada... Ningú estava sense fer res... Els uns, á la vora del riu, s' entretenian arreglant clots apropòsit pera posarhi á refrescar els melóns y las xindrias; els altres, mitg ageguts, s' afanyavan á bufar el foch... Tothom anava en dansa.

Per fi, á las sis tocadás, comensaren á brenar la colla del sabater, qui, ab el tapador de la cassola á la mà, contemplant embadalit la fumera del arròs y aspirant sa apetitosa flayre, cridà entussiasmat:

—¡Viva la mà de plata que ha fet aquest arròs que només de sentirne l' aroma ja fa venir xalivera!... Y ara á endrapar ¡cuyro!—

Degut al traguejar, á la xerrameca de tots y á la circumstancia de menjar com qui diu en un mateix plat, al ser á mitja brenada, en Joanet y la Layeta, que estavan colze per colze, ja 's tractavan de tu.

L' Esquirol, com més anava, s' engrescava més y més ab la forastera. «Si si... era cosa de declararshi... Aixís la Carmeta veuria que no la necessitava per res... ¡Declararshi! Aviat era dit això... Pro 'l càs era que no sabia per hont comensar... Bah, bah, tot era qüestió de traguejar un xich més que del compte y un cop inspirat, tot marxaria.»

Ferm en son propòsit, á cada tres ó quatre caixaladas aixecava 'l bras, armat del porró y 's regalava ab un llarch xerrich. Y era de pensar que la Layeta devia ferse unas reflexions semblants á las d' en Joanet, puix cada vegada que ell deixava 'l porró ella 'l prenía.

La Manela, que en tota sa vida no havia tastat el ví sinó una vegada, s' escruxia de veure aquell traguejar.

—Aquesta maynada agafarán en Xico.

—Cà dona; no tinguén por,—afirmava en Tano.—Y ademés: ¿que no ho sabéu que 'l ví es la alegría del home? Donchs el càs es alegrarse. ¿Què se 'n tréu d' aquét mon?: maldecaps y més maldecaps... Y qui té maldecaps que 'n begui del ranci... y si no 'n te del ranci, del negre. ¡Y viva la llibertat!—

Deixà anar un crit de ¡cuyro! pera donar forsa á la espressió y á fi de predicar ab l' exemple, s' engoli una llarga tirada.

JOSEPH MORATÓ y GRAU.

(Seguirá.)

GUSPIRES

Lo sol s' ha post. Las blancas papellonas,
al perumat alé del ventijol,
s' adormen en los calzers tremolosos
de las dormidas flors.

Morta pe'l sol, de las floridas blancas
cau marcida la flor de l' atmetller;
y murmurant cansat, de roca en roca
s' estimba lo torrent.

A ton costat, las mans entrellassadas;
«ta hermosura y ma ditxa contemplant»
sento que dins del pit lo cor batega
y dels ulls dues llágrimes brollar.

Lo cel es gris; la boyra de la tarde
s' axeca lentament vora 'ls barranchs,
las orenetas per l' espay fugiren
y 'ls rossinyols se 'n van.

Las plantas s' han marcit; la mastralada
fa rodolar las fullas y las flors,
en tant dintre del solch qu' obrí la rella
arrela la llevar.

Tot es fret, vida meva. Las estrellas
s' axecan lentament en l' horitzó.
En tant, dintre mon cor, igual que sempre,
esclata 'l foch d' amor.

Gerona, Oct. 1895.

EDUART GIRBÀL y JAUME

AVISOS OFICIAIS

EDICTO

Don Vicente M.ª Castellví y Vilallonga, Juez de primera instancia de la ciudad de Gerona y su partido.

Por el presente se hace saber: que en méritos de los autos ejecutivos promovidos por don José Taberner y Vidal, vecino de Celrá, contra don Miguel Comalada y Joé vecino de Bordils, se sacan á pública subasta y se rematarán á fa-

vor del más benéfico postor el dia veinte y uno de Agosto próximo y hora de las doce de su mañana, en la sala Audiencia de este Juzgado, bajo las condiciones que se dirán, las siguientes fincas:

Primera: Una casa compuesta de planta baja y dos pisos señalada de número diez de la calle de la Cruz del pueblo de Bordils, que tiene la superficie de mil ciento cincuenta y dos palmos cuadrados ó sean cuarenta y tres metros setenta y cuatro decímetros ochenta y seis centímetros cuadrados; que linda por frente que es mediodía, con la calle de la Cruz, por la derecha poniente con Sixto Molar, por la izquierda Oriente con Mariano Balsells y por la espalda norte, con la calle llamada de San Esteban. Valorada en 1.170 pesetas.

Segunda: Una pieza de tierra plantada de viña é yerma situada en el término del pueblo de Juyá llamada Puig Marsal, de cabida cinco vesanas poco más ó menos equivalentes á una hectárea nueve áreas treinta y siete centiares; que linda por Oriente con Pedro Ramada de la Costa, por Mediodía parte con este y parte con don Francisco Vidal; por Poniente con don Francisco de Asís Brú, vecino del pueblo de Domeny y parte con Bartolomé Castelló y con Tomàs Colom y parte con Pedro Baldiró, y por Norte con Pedro Baldiró alias Puig de la Cren. Valorada en 1.500 pesetas.

Y tercera: Otra pieza de tierra huerto de cabida un octavo de vesana poco más ó menos, equivalente á dos áreas setenta y tres centiares, sita en el término del pueblo de Bordils, que linda por Oriente con José Carreras y con José Cassá; por Mediodía con José Romans; por Poniente con Sixto Molar y por Norte con camino que empalma con la carretera que desde Bordils conduce al pueblo de Mollet. Valorada en 250 pesetas.

CONDICIONES

1.ª Se advierte que las anteriores fincas se subastarán en dos lotes, formando el primero la casa y huerto radicados en el pueblo de Bordils y constituyendo el segundo la otra pieza de tierra radicada en Juyá.

2.ª No se admitirá postura que cuando menos no cubra las dos terceras partes del avalúo, debiendo los licitadores consignar previamente en la mesa del Juzgado el diez por ciento del justiprecio para poder tomar parte en la subasta.

3.ª Se deducirán del precio del remate las cargas con que tal vez resulten estar gravadas las fincas, y que los títulos de propiedad de las mismas se hallan suplidos por la certificación del Registro de la propiedad que obra en autos la cual se pondrá de manifiesto á las personas que quieran examinarla para tomar parte en la subasta.

4.ª Las consignaciones que se hicieron serán devueltas acto continuo del remate á sus respectivos dueños, excepto la del que resulte ser mejor postor que le servirá en pago á cuenta del precio por el que se le adjudique la finca.

5.ª Vendrán de cargo del comprador los derechos del remate, otorgación de escritura, pago de laudemios y demás que ocasionen el traspaso.

Dado en Gerona á diez y nueve de Julio de mil ochocientos noventa y siete.—Vicente M.ª Castellví.—Ante mí—Fernando Casadevall, Escribano.

EDIOTO

Por el presente edicto que se expide en méritos de la causa que se sigue en este Juzgado de instrucción y por ante la Escribanía de D. Francisco Villanueva, contra Joaquín Llinás del Torrent y Dotres, sobre el quebrantamiento de depósitos constituidos en la casa bancaria de esta Ciudad «J. Llinás y C.^a» se llama, cita y emplaza á cuantas personas tuvieron valores constituidos en depósito ó en otro concepto á la referida casa para que dentro del término de veinte días siguientes al de la inserción del presente en la Gaceta de Madrid, comparezcan ante el Juzgado á presentar declaración previniéndoles que al comparecer deberán entregar para su unión á la causa de referencia el resguardo ó documento que la referida sociedad ó el Gerente de la misma dicho Joaquín Llinás, les libró al acto de constituir el depósito.

—Dado en Gerona á veinte y dos Julio de mil ochocientos noventa y siete.—Vicente M.ª Castellví.—Por mandado de S. S. —Francisco Villanueva.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del die 31 de Juriol

Especies.	Mesuras.	Pesetas
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'80
Mestall.	»	16'
Ordi.	»	9'
Segol.	»	00'
Civada.	»	9'00
Besses.	»	13'
Mill.	»	15'
Paris.	»	9'50
Blat de moro.	»	13'00
Llobins.	»	9'
Fabes.	»	14'00
Fabó.	»	13'50
Fassols.	»	22'
Monjetes.	»	21'75
Ous.	Dotzena.	0'85

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diurne 1.—Stas. Fé, Esperansa y Caritat vgs.
Dilluns, 2.—Ntra. Sra. dels Angels, S. Alfonso Maria de Llori bisbe y dr.

Dimars, 3.—La Invençió del cos de S. Esteve proto.

Dimecres, 4.—S. Domingo de Guzman cf y fr.

Dijous, 5.—Ntra. Sra. de las Neus.

Divendres, 6.—La Transig del Senyor.

Dissapte, 7.—S. Gayetá fr.

QUARANTA HORES.

Avny se troban en la iglesia de Sant Lluch.

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.		3
Rápít.		5'09

Los trens corréus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el rápít de 1.ª y 2.^a

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.		12'43
Mixte.		5'40
Correu		7'35

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.		3'22
Correu.		5'35

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.		12'44
Mixte.		2'50
Tren de banyistes (Juriol y Agost).		5'40

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

Núm.	Mati	Tarde
2.	9'10	
4.		3
6.		6

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

Núm.	Mati	Tarde
1.	7'40	
3.		4
5.		4'30

ORDINACIONS

Pera Banyolas á las 9 y 11 mati (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 mati (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sella y Amer á las 10 mati (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plassa del Gra)

Pera Salt tot lo mati fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona. 1 pesseta trimestre
Estranger. 1'50 pessetas trimestre
Fora. 1'25 id. id.
Un número sol. 0'10 id.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1883

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa del Carril, 6, 2.º Gerona

Sub-director Regional: D. ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

CORREUS

ENTRADAS

Madrid.	8'48	mati.
Barcelona.	8'48	m.
França.	7'00	m. y 3'19 tarde
Puigcerdá y Ripoll.	5'30	m.
Olot y sa línea.	5'30	
Sant Feliu de Guixols.	7'00	m. y 6 tarde
Amer y sa línea.	6'30	m.
Sant Aniol y sa línea.	7'00	m.
Estanyol y sa línea.	7'00	m.

SORTIDAS

3'49	tarde
7'00	mati
8'48	m. y 8'00 nit.
11'00	m.
11'00	m.
9'00	m. y 6'00 tarde
40'00	m.
10'00	m.
10'00	m.

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament módichs.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN A PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

BANCH VITALICI DE ESPANYA

LA PREVISIÓ

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia de segurs sobre la vida reunida

Carrer Ample, núm. 64

BARCELONA

Desde el dia 1.er de Juliol funcionan ba aquest nom las dos entitats referidas, dedicantse segur sobre la vida en totas sas combinacions la amplitud que consent la importancia dels ments que representan abduas societats.

Representants en aquesta capital: Don Tor Corominas; Don Narcís Boadas; Don Anicet Palau Don Joseph Coderch.